

5364

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

WWW.KETAB.IR

اصلاح دمت زندگ

ان منظر قرآن کئی

علی اکبر مؤمنی

پڑشاه علوم و فرهنگ اسلامی

امید در زندگی از منظر قرآن کریم

علی اکبر مؤمنی

ناشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم

تهیه

پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

سروراستار

محمدباقر انصاری

لینوگرافی، چاپ و صحافی

چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۴۰۰

قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

عنوان: ۴۶۹؛ مسلسل: ۷۵۴

نشانی

قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۳

ص.پ: ۳۷۱۸۵/۳۶۸۸

کدپستی: ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱

مراکز پخش

۱. قم، میدان شهدا، تلفن و دورنگار ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴

۲. تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب دانشگاه تهران،

پاساژ فروزنده، طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن:

۰۲۱-۶۶۹۵۱۵۳۴

وب گاه: www.pub.isca.ac.ir

رایانامه: nashr@isca.ac.ir

فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir

فروشگاه نشر دیجیتال: www.pajooaan.ir

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

یادداشت:

یادداشت:

موضوع:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

مؤمنی، علی اکبر، ۱۳۴۸-

امید در زندگی از منظر قرآن کریم / علی اکبر مؤمنی؛ تهیه پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ

اسلامی، ۱۳۹۷

ص ۳۱۶

978-600-195-412-2

۲۷۰۰۰۰ ریال:

فیبا

کتابنامه: ص. [۲۷۵] - ۲۸۷؛ همچنین به صورت زیرنویس

نماینه

امید - جنبه های قرآنی

دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ

اسلامی، پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

۱۳۹۷ م ۷۴۶۳ الف/۱۰۴ BP

۲۹۷/۱۵۹

۵۲۹۱۰۰۶

۱۱	سخنی با خواننده
۱۳	مقدمه

فصل اول: کلیات تحقیق

۱۷	۱. مفهوم‌شناسی امید
۱۷	مفهوم لغوی
۱۸	مفهوم امید در علم اخلاق
۲۱	رابطه امید با واژگان مشابه
۲۳	منشأ امید
۲۵	رابطه امید با زمان
۲۵	همراهی بیم و امید
۲۷	۲. گستره امید در قرآن
۳۰	۳. امیدبخش‌ترین آیات
۴۱	نتیجه

فصل دوم: عوامل امیدواری

۴۵	درآمد
۴۵	۱. خداشناسی

- ۴۹.....شناخت صفات خدا
- ۵۲.....امیدواری حقیقی به خدا
- ۵۵.....امیدنبستن به غیر خدا
- ۶۰.....گستره امید به خدا و درخواست‌های متعالی از معبود
- ۶۹.....۲. دنیاشناسی
- ۷۶.....گذرگاه
- ۸۰.....متاع کم‌ارزش
- ۸۵.....مبارزه با سختی‌ها
- ۸۷.....۳. خودشناسی
- ۸۹.....آثار خودشناسی
- ۹۱.....الف) خداشناسی
- ۹۲.....ب) هدفمندی زندگی و رسیدن به کمال
- ۹۸.....۴. آخرت‌شناسی
- ۱۰۲.....۵. موعودشناسی
- ۱۰۹.....۶. شفاعت
- ۱۱۴.....۷. توبه
- ۱۱۸.....آثار توبه
- ۱۱۸.....الف) برخورداری از محبت الهی
- ۱۲۰.....ب) آمرزش گناهان
- ۱۲۳.....ج) تبدیل گناهان به حسنات
- ۱۲۳.....د) توسعه در رزق و روزی
- ۱۲۴.....۸. دعا
- ۱۲۵.....ضرورت دعا و نیایش

۱۲۸	اسرار محرومیت از اجابت دعا
۱۳۳	نتیجه

فصل سوم: آثار امیدواری

۱۳۵	درآمد
۱۳۵	۱. ایجاد انگیزه
۱۴۲	۲. تلاش
۱۴۷	۳. صبر و استقامت
۱۵۶	۴. آسان شدن سختی‌ها
۱۵۸	۵. اصلاح و تربیت
۱۶۳	۶. سلامت روانی و تکامل شخصیت
۱۶۹	۷. خودسازی
۱۶۹	الف) پرهیز از طمع‌ورزی
۱۷۲	ب) پرهیز از دنیاطلبی
۱۷۴	ج) پرهیز از فسادگری
۱۷۵	د) پرهیز از خودکشی
۱۷۹	نتیجه

فصل چهارم: موانع امیدواری

۱۸۱	درآمد
۱۸۲	۱. گناه و گمراهی
۱۸۹	کافران ناامید از رحمت خدا
۱۹۳	تفاوت مؤمنان امیدوار با کافران ناامید
۱۹۵	۲. ترس از مرگ

۳. بیماری ۲۰۲
- راهکارهای امیدبخش ۲۰۴
- الف) تقویت روحیه بیمار ۲۰۴
- ب) توجه به نقش خدا ۲۰۵
- ج) بیان فواید معنوی ۲۰۷
۴. شکست‌ها و ناکامی‌ها ۲۰۹
- الف) بی‌معنایی زندگی ۲۰۹
- ب) برآورده نشدن آرزوها ۲۱۶
- ویژگی‌های آرزوهای طولانی ۲۱۸
- ۱) دست‌نیافتنی بودن ۲۱۹
- ۲) نیرنگ‌بازی آرزوها ۲۱۹
- ۳) کوچک‌سازی داشته‌ها ۲۲۰
- راه درمان ۲۲۱
۵. مصیبت ۲۲۲
- راهکارهای آسان‌سازی مصیبت ۲۲۳
- الف) آگاهی و شناخت ۲۲۳
- ب) اعتماد به خدا ۲۳۰
- ج) رضا و تسلیم ۲۳۳
- د) صبر ۲۳۵
- ه) نماز ۲۴۰
- نتیجه ۲۴۱

فصل پنجم: حدود و مناسبات امید

درآمد ۲۴۵

امید مطلوب ۲۴۵

۱. جریان داشتن در روح انسان ۲۴۶

۲. همراه با تلاش و کوشش ۲۴۶

۳. همراه با عمل صالح ۲۴۸

۴. تعلق داشتن به امور معنوی ۲۴۹

۵. همراه با خوف ۲۵۱

تلازم بیم و امید ۲۵۲

برتری امید بر بیم ۲۶۰

نتیجه ۲۷۳

کتابنامه ۲۷۵

الف) کتاب‌ها ۲۷۵

ب) مقالات ۲۸۶

ج) نرم‌افزارها ۲۸۷

نمایه‌ها ۲۸۹

آیات ۲۸۹

روایات ۳۰۲

موضوعی ۳۰۸

اعلام و مشاهیر ۳۱۴

سخنی با خواننده

ناامیدی از مهم‌ترین و فراگیرترین بیماری روانی قرن حاضر به شمار می‌رود و در دهه‌های اخیر، مثبت‌اندیشی و داشتن نگرش امیدوارانه یکی از مؤثرترین روش‌های درمان بیماری‌های روحی و جسمی است که مورد توجه روان‌شناسان و دانشمندان علوم انسانی قرار گرفته است. امید هدیه الهی و سرمایه اصلی زندگی انسان است که زیربنای تمام تلاش‌های مفید و پربار و نیز منشأ اصلاح امور به شمار می‌رود؛ همان‌گونه که ناامیدی زمینه تبه‌کاری‌ها و شقاوت را فراهم می‌نماید، امیدواری به آینده‌ای روشن، انسان را به تلاش و فعالیت وامی‌دارد و نشاط، شورآفرینی و آرامش را به ارمغان می‌آورد.

قرآن کریم استوارترین راه هدایت و سعادت را فرا روی انسان مؤمن می‌گشاید و پیروان خویش را از نعمات و مواهب الهی بهره‌مند می‌کند، (إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا)^۱ این قرآن به راهی که استوارترین راه‌هاست، هدایت می‌کند و به مؤمنانی که اعمال صالح انجام می‌دهند، بشارت می‌دهد که برای آنها پاداش

بزرگی است؛ از این رو، قرآن نقش اساسی در امیدواری و مطلوب‌اندیشی انسان دارد و امید به آینده را در سطحی گسترده مورد توجه قرار داده و ضمن ترسیم سیمایی مطلوب از زندگی امیدوارانه، راهکارها و عوامل دستیابی به امیدواری را بیان می‌نماید.

در این پژوهش، عوامل امیدواری، آثار امیدواری، موانع امیدواری، حدود و مناسبات امید از منظر قرآن کریم به گونه‌ای شایسته بررسی و به صورت علمی و کاربردی تدوین شده است.

لازم می‌دانم از مؤلف محترم، حجت‌الاسلام و المسلمین علی اکبر مؤمنی از پژوهشگران ارزشمند پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن و زحمات بی‌دریغ حجت‌الاسلام و المسلمین علی اسلامی (مدبر) ناظر محترم این پژوهش و حجج اسلام و المسلمین آقایان محمدعلی محمدی و علی خراسانی ارزیابان پروژه که در ارتقای علمی این اثر نقش داشته‌اند، تشکر و قدردانی نمایم؛ نیز از کارشناس گروه قرآن و مطالعات تطبیقی جناب آقای عباسعلی عابدی که پیگیری و فعالیت فرایندی اثر را به عهده داشته‌اند و نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی که آماده‌سازی فنی و فرایندی و چاپ و نشر اثر را بر عهده داشته و دارد، سپاسگزاری کنم.

محمدصادق یوسفی مقدم

رئیس پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن

امید شالوده زندگی و عاملی انرژی آفرین است. انسان با امید به اینکه تلاش او سودمند است، فعالیت می‌کند و چنانچه امید نداشته باشد، دست به هیچ اقدامی نمی‌زند. امید به زندگی انسان معنا می‌بخشد و چنانچه نور امید در دل انسان غروب کند زندگی بی معنا خواهد بود. امید به آینده در سلامت روانی انسان، نقش مهمی دارد و به هنگام هجوم مشکلات، ناملایمات، رنج‌ها و ناگواری‌ها، مانع یأس و دلسردی می‌شود.

نارضایتی از وضعیت موجود و ناامیدی از آینده، از مهم‌ترین بلاهای زندگی امروز بشر است. ناامیدی نوعی بیماری است که می‌تواند عوارض دردناکی به دنبال داشته باشد و ناراحتی‌های جسمی و روحی فراوانی را پدید آورد و اگر درمان نشود افراد نیرومند را ناتوان، خواب را ناآرام، جوان را پیر و پیران را فرسوده و عمر را کوتاه می‌کند.

امروزه ناهنجاری‌هایی چون اضطراب، استرس، احساس بی‌هویتی، خودکشی و... جامعه بشری را تهدید می‌کند که بسیاری از آنها ریشه در ناامیدی دارد. روان‌شناسان به منظور مقابله با این ناهنجاری‌ها راهکارهایی را طرح کرده‌اند؛ اما افزایش بیماری‌های روحی و روانی و آمار خودکشی بیانگر آن است که این راهکارها چندان مؤثر نبوده است. برخی روان‌پزشکان و روان‌شناسان با

مشاهده عینی تأثیر عقاید مذهبی در درمان بیماری‌ها، معنویت‌درمانی را از روش‌های جدید برای مداوای بیماران، دانسته‌اند؛ از این‌رو درمانگری و مشاوره مذهبی در جهان در حال رشد است.

قرآن کریم به عنوان مهم‌ترین منبع معنویت‌درمانی، نقش اساسی در درمان بیماری‌های روحی - روانی دارد؛ در قرآن، امیدواری و مطلوب‌اندیشی با اهمیت فراوان مورد توجه قرار گرفته است. تبیین راهکارهای امیدبخش با استفاده از آموزه‌های دینی برای انسان معاصر که در کشاکش ناملايمات زندگی با مشکلات متعددی روبرو است، بیش از هر زمان دیگری ضرورت دارد و بی‌تردید این راهکارها، پویایی، حرکت و نشاط فرد و جامعه را به ارمغان خواهد آورد.

قرآن کریم افزون بر جهت‌دهی امیدها و آرزوهای آدمی، همواره روح امیدواری را در دل مؤمنان می‌دمد و بر این نکته تأکید دارد که از رحمت خدا مأیوس نشوید.

این پژوهش در پی آن است با بهره‌مندی از آیات نورانی قرآن و کلام شفاف‌بخش معصومین (علیهم‌السلام) به پرسش‌های ذیل پاسخ دهد: چگونه امیدوار باشیم، امیدهایمان را چگونه جهت دهیم و به چه چیزهایی امیدوار باشیم، موانع امید کدامند، امید مطلوب و امید نامطلوب کدام است و امیدواری در زندگی انسان چه تأثیری دارد، مناسبات بیم و امید کدام‌اند؟

در پایان از حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای یوسفی مقدم، رئیس محترم پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن که زمینه نگارش این اثر را فراهم نمودند و نیز از استاد گرامی حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای علی اسلامی (مدبر)، ناظر محترم که از راهنمایی ایشان بهره فراوان بردم و نیز از حجج اسلام والمسلمین آقایان محمدعلی محمدی و علی خراسانی که به

نمایندگی از شورای پژوهشی پژوهشکده فرهنگ و معارف قرآن این اثر را با دقت ارزیابی نمودند، کمال قدردانی را دارم.

علی اکبر مؤمنی

WWW.KETAB.IR